

Tehy ry
PL 10
00060 TEHY

Lausunto 27.1.2020

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
laura.kolehmainen@thl.fi

Viite: TOIMIA-verkoston lausuntopyyntö 9.1.2020

LAUSUNTO SUOSITUKSESTA ”IÄKKÄIDEN HENKILÖIDEN TOIMINTAKYVYN MITTAAMINEN PALVELUTARPEEN SELVITTÄMISEN YHTEYDESSÄ”

On hyvä, että TOIMIA-verkosto pyrkii yhtenäistämään toimintakyvyn arviointikäytäntöjä suositusten avulla. Tällä hetkellä toimintakyvyn arvioinnin käytännöt vaihtelevat organisaatioittain, toimipisteittäin ja jopa ammattihenkilöittäin.

Päivitysluonnos suosituksesta ”iäkkäiden henkilöiden toimintakyvyn mittaaminen palvelutarpeen selvittämisen yhteydessä” on tärkeä ja ajankohtainen. Suosituksen rakenne ei kuitenkaan tue suosituksen käyttöönottoa, vaan rakenne on sekava ja raskas. Suositus alkaa laajasta taustoituksesta ja esimerkiksi suosituksen tarkoitus löytyy vasta sivulta 5, suositeltavat mittarit riskitekijöiden osalta sivulta 7 ja toimintakyvyn osa-alueiden mittarit sivulta 8. Ehdotamme, että suositus rakenteistetaan uudelleen käyttäen mallina juuri valmistuvaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen suositusta ”Aikuisten toimintakyvyn itsearviointi sosiaali- ja terveyspalveluissa”. Se koostuu tiivistä varsinaisesta suosituksesta (3-4 sivua) ja laajemmasta suosituksen perustelumuihiosta. Lisänä muutama selventävä kuvio. Tällainen rakenne helpottaa suosituksen sisällön omaksumista ja parantaa sen käyttökelpoisuutta.

Suosituksen vaikuttavuutta lisäisi se, että turhat konditionaali-muodot poistettaisiin tekstistä.

Suosituksen nimeen on kirjattu ”toimintakyvyn mittaaminen”, mutta suositus avaa laajasti ja ansiokkaasti toimintakyvyn arviointia eikä sisältö rajoitu pelkästään mittareiden käyttöön. Mittareiden käyttöön liittyvä osio on jopa hankalasti hahmotettavissa suosituksesta. Ehdotamme, että otsikkoon muutettaisiin käsitteeksi ”toimintakyvyn arviointi”.

Suosituksessa painotetaan, että asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa tarvitaan monialaista osaamista. Myös toimintakyvyn arviointi -kohdassa tulisi enemmän tuoda esille eri ammattihenkilöiden osaamisen hyödyntäminen asiakkaan eri toimintakyvyn osa-alueiden arvioinnissa voimavarojen, riskitekijöiden ja vajausten näkökulmasta. Esimerkiksi fysio- ja toimintaterapeuttien sekä kuntoutusohjaajien toimintakykyosaamista tulisi hyödyntää matalla kynnyksellä. Pelkät mittarien tulokset eivät riitä arvioimaan palvelutarvetta tai tukitoimia, vaan tarvitaan laaja moniammatillinen kuntoutuksellinen kokonaisarvio – ja näkemys asiakkaan tilanteesta ja tarpeista.

Pidämme tärkeänä, että myös suun terveys mainitaan osana iäkkäiden henkilöiden toimintakykyä ja sen mittaamista. Taulukossa 1. mainitaan keskeisissä toimintakyvyn heikkenemisen riskitekijöissä ravitsemuksen osiossa suun terveyden merkitys. Tämä on hyvä asia, mutta jää epäselväksi onko suositelluissa mittareissa mitään osiota, jossa tätä arvioitaisiin käytännössä.

Suosittelujen mittareiden käyttöön perehtyminen vaatii riittävän koulutuksen, jotta mittaamistapa olisi yhdenmukainen, mittaustulokset luotettavia ja keskenään vertailtavia. Erityisesti mittaustuloksia pitää pystyä hyödyntämään ammattimaisesti päätöksenteossa. Työnantajan tulee huolehtia tarpeellisesta ja riittävän usein toistuvista koulutuksista ja uusien työntekijöiden perehdytyksestä.

Lisäksi joitain yksityiskohtaisia huomioita:

Tiivistelmä. ”Läheisapu” käsitteenä tulee määritellä

s. 1 Ajatus, että palvelutarpeen arviointia tarvitaan palvelujen oikeudenmukaiseen jakautumiseen, on liian suppea.

s. 3 Asumisturvallisuudessa tulisi huomioida viranomaisyhteistyö. Vrt. Pelastuslaki 370/2011 pykälä 42 Ilmoitusvelvollisuus ilmeisestä onnettomuusriskistä pelastusviranomaiselle. Lisäksi suositukseen on nostettava esille myös esteettömyys.

s. 4 ”Virallisilla tahoilla” tarkoitettaneen ”julkisia tahoja”.

s. 4 Hyvä, että painotetaan voimavaralähtöisyyttä.

s. 12 Maininta TOIMIA-suosituksesta ”lökkään henkilön lyhytaikaisen sairaalahoidon jälkeinen kuntoutus” tulisi mainita rajauksena jo suosituksen alussa (vrt. lausunnon alussa ehdotettu suosituksen rakenne).

s. 14 Palvelut -käsite tulisi avata tarkemmin. Esim. kolmas sektori tuottaa myös sote-palveluja ja suosituksessa viitataan myös liikuntatoimen palveluihin.

Suosituksen päivitysversion ilmestymisestä tulee tiedottaa laajasti ja suosituksen esittelyn pitäisi olla osa THL:n järjestämiä toimintakykyyn liittyviä koulutuksia. Näin varmistetaan se, että suosituksen sisältö tulisi jokaisen ikäihmisten palvelutarvetta arvioivan organisaation käyttöön.

Lausunto on valmisteltu yhteistyössä Suun Terveystieteiden Ammattiliitto ry:n ja Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n kanssa

Helsinki 27.1.2020

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
johtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Outi Töytäri, kuntoutusalan asiantuntija, outi.toytari@tehy.fi, p. (09) 408215057